

IGANDEETAN IRITETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Ilbeltzaren
19.ºEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Urtarrillaren
19.º**IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.**

Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

BILBO-KO EUSKALDUNENTZAT

Orain denpora asko ez tala, adiskide bat eta biok Santo Domingo-tik Bilborantza, Begoñatik zear guentozala, Andra-Mariaren Eleiza inguruan aurkitu guendun mutill koskor pillochu bat. Nire lagunak itandu eutsen ia euskeraz ekien; ezetz erantzun euskuen.

Gure itauneak lotsatu eguin ebezala esan zeikean, bada, eurretari batek bere burua garbitu eban onetara: Nire aitak eta amak badakie, baiña ezteustekulan euskeraz berba eguin da ez tot ikasi; ez padakit, eztaukat nik errurik.

Buru-garbite au ikusita esan gueutsan: guri, orduan, gustauko lekik euskeraz jakitea? Ta mutillko zoliak erantzun euskun: *Yo lo que digo es que de todo es bueno saber* (1).

¡A, mutillchu polita, eure amar amabi urte laburretan, ire gurasoak baiña zentzun gueiago erakutsi euan!

Ume aren erantzunak echatazan joan gogotik egun askotan.

Ezteuste euskeraz berba eguiten neure gurasoak. Bilbon bizi direan euskaldunak, banakaren bat izan ezik, ori eguiten dabe guztiak euren seme-alabakaz. ¿Zegaitik eteda? Urrean izango da erdera barik gueratu eztaitezan bildurrez; baiña, orregaitik bada, zentzunbakotasun andia da benetan. ¿Bilbon, erdera ikasiko ezetadabeen bildurra? Eguin daigun, guraso batek nai dabela, bere semeak ez erderarik ikastea Bilbon; aleguñ guztiak eguin da be, erdereka ikasiko leuskioe semeak berak gura nai gurez, Bilbo erdalerria dalako berba-egukeran.

Orisse berberori pasaten iake Bizkaian da Guipuzkoan, Gaztelatik datozen maisu ta osaguille ta beste bizimoduetakoai; eurak nai ezarren be, andik dakarrezan umeak laster euskeraz ikasten deutse, echetik kanpora euskera baiña besterik eztabee-lako entzuten.

Beraz, uri onetan, umeak erderaz ikasiko etedabeen edo ezetadabeen bildur izatea, lelokeri andia da. Echean euskerea

entzun da ikasi-arren, kalean ikasiko dau bai erdereka, bearbada larregui bere.

¿Zegaitik da orren ardura larregui artutea erdereagaitik? Erderea, gaur, euskerea baiña zabalduago dagoalako, ta bizi-modua aterateko premiña gueiagokoa dalako. Baiña ori alan dala euskera jakiteak gachik eguingo etedeutso inori? Ez arean. Berbeta biak daukazana bide obeagoan dago bere bizi-modurako.

Euskerea, ondo ostikopeturi dakusgu (gueure erruz); baiña alan da guzti be, balio dau orraitio gauza askotako Euskal-errian. ¿Eztouez ikusten, gaur be, noizik beñean, iragarriak periodikuetan, nun jakin eraguiten dan, bizi-bide edo kolokazio baterako baldintasun edo kondeziñoen artean euzkeraz jakitea dala bat? Bizkaian da Guipuzkoan abade edo osaguille edo sekretario izateko erri-chikui askotan euskerea jakin bear da; errialde bietan, legueguizonak euskera jakiteaz obari edo bentaja andia daukeela inok eziñ ukatu lei; Euskal-errian sal-erosian edo komertzioan dabilenari be ondo jatoriko euskerea; Bizkaian ez, baiña Guipuzkoan notario izateko euskerazko azterketak edo *esamiñak* dagoz Panplonan. Euskerea premiñazkoa dabeen bizi-bide guztiak ezin gueikez ipiñi; baiña ezta bear be; naikoa da esan doguzanakaz. Orra ba, zelan euskera jakitea inoz ondo etorri leiteken; (1) beraz, berbeta biak eukitea guztiz obeago dala ezta inok ukatuko.

Asieran aitatu dodan mutillchu zentzundunak zelango eguia esan eban aditu leike. Berra ta beste Bilbotar asko aurkitu leitekez, biar edo etzi, euren gurasoakaitik charto esateko zorian, euskerea irakatsi ezeutselako.

Gogarte edo konsideraziño guztiok lurraren kontra kontrakoak dira; jagui gaizan apur bat baiña ezpada, kontuan artu daigun gueure Erriari ta beraz bere berbeteari zor deutzagun maitetasuna, ta ezta zetan esan

(1) Euskal-errian gaur dagozan seme euskera-zaleak gueituaz badoaz (Jainkoak nai izango al dau) urte asko igaro orduko, gaur baiña bearchuago izango da euskerea Euskal-errian.

zelango atsakabea emoten daben, munduko erri gustien azkenengo lekuan euskalduna ikusteak. Bilbon egoten izan dan eta gaur dagoan beste euskaldun egon balitz edo balego inguelesetan, frantzesetan, alemanetan, edo katalanetan; bu-rua jokatu leike, gaur emengo gueien berbetea inguelés, frantzés, aleman edo katalan izango litzakela, bai ziur. Ta ori guk baiña gueiago maite dabeelako eurea Erria ta euren izkuntza. Orrek, inguelesak edo frantzesak esate baterako, badoaz edozein lekutara, ingueles edo frantzés tautik be eguiten eztan errietara, ta pillochu bat badoa, urte guichi barru entzungo da an ingueles berbetea edo frantzes berbetea.

Euskaldunak ameriketan eguiten eidabe orretariko zerbait; alan diñoe. Emen gagozanok eztaukagu aren antz andirik, alkarren anaiak izan arren.

BLOA.

Basojaun Maitagarri eta Euskaldunak**BASOJAUN**

Gau illun batez ari daniar
Ekaitz eraso larria,
Durunbaz turmoi amilkorra ta
Chistuka berriz aizia,
Ezda Basojaun besterik inor
Ekaitz beltzaren jabia,
Au da banatzen darabillena
Jazar ikaragarria.

Basojaun altsu onek
Gudalariari
Erruz ematen dio
Bere indar ori,
Argatik euskalduna
Egongo da beti
Atzeritar guzien
Begiramengarri.

MAITAGARRI

Emengo saroi alaitsu eta
Erreka choko denetan
Asnas leguma banatzen dabill
Illunabar ta goizetan;
Poz-emanzale maitagarria
Baldin bagaude penetan,
Lore biziya egunez da ta
Likurta berriz gaubetan.

Paketasun gozoen
Errucho biguna
Maitagarri ori da
Ematen diguna;
Intza guri-gurizko
Iturri chukuna,
Bekaiztasunen suak
Itzaltzen dituna.

EUSKALDUNA

Inoiz dalarik Basojaun beziñ
Kopet illunki, zimurra,
Euskaldunak du Maitagarrien
Biotz paketsu, ssamurra;
Griña sendoaz artutzen daki,
Maitaturik bere lurra,
Guerraldietan burni zorrotza,
Pake denboran achurra.

Mingaiñ char duten batzuek emen
Askotan sayatu gatik
Leiza zulora bota nayaz gu
Orain gauden tontorretik,
Ez derizkiyot au ikusita
Farrez egongo diranik
Euskel mendiyak dauden artean
Gaurdño bezela chutik.

¡Maitagarri ona ta
Basojaun suarra
Gorde zazute biyok
Euskal-erri ssarra;
Eman eman gogotik,
Eman, guri bada,
Biotzian poza ta
Besotan indarra!

EMETERIO ARRESE.

BASERRITARRENTZAT**NEGUKO EURIA**

¡Onak edo charrak etedira lurrent
zat igaz da aurtan leguez ikusten do-
guzan negu-eurite luze ta ugariak?
Jakín bear dan gauzea da; ez euria
guelditzea edo ekarte gure eskuan
dagoalako; euriak lurrari ekarri le-
kion kaltea sendatuteko zer-edo-zer
eguin gueikealako baiña.

**

Badira lur ondartsuak edo areat-
suak eurtan elduten iaken ura, berea-
la edo laster iresten dabeenak. Orre-
lango lurretan ona emen zer guertat-
zen dan. Ur ori badoa ganetik bee-
rantza edo azaletik barrurantz lurren
ondartsu dagoan artean, arria edo lur
gogorren bat joarte. Bakarrik baleioa
eleuke kalte andi andirik eguingo,

(1) Nik diñodana da, ondo dala guztia jakitea.

baiña gauza gosea da ura, bere mendean daukazan ordutik, arturiko gauza guztiak beragaz daroaz. Orisse eguiten dau lurrean landarentzako dagozan janariakaz; artu ta badaroaz batera azal-ingurutik barruruntz, eta isten dauz gariaren sustraia ezin eldu leiken lekuan. Orduetik gueiako gariarentzako galduak dira janari orrek. Bedarki onen sustraiak eztauke euren inguruan gozo bagako edo gozo guichiko lurra baiño.

Onetariko lurretan, lur areatsuetan, badakusgu ba zelango kaltea eguiten deusaneuriak gariari: ondoan daukan gozo edo janaria kendu, ta bapere barrik ichi, edo beintzat, bear daben baiño guichiagogaz.

**

Bustiña daukeen lur gogorretan, ganera jatorken ura eztoa ain laster barrurantz, ta astiro astiro dabilenez, indar guichiago dauko beragaz edozer eroateko. Orregaitik, lur onetan gozo guichi kentzen dau euriak, eta kentzen dabena be eztaoa ain urrin, ura bera be eztaoko sartzen ain barrura. Beste aldetik, onetariko lurrak *euskorak* dira, au da, eutsin eguiten deutse aldean daben gozoari, (gozo au zimaurretik daukela nai berez daukela), lur astun sarratuak direalako.

Lur bustintsuetan eztao, beraz, euriak ongarri asko kentzen, da garia obeto emoten dabe lur areatsuak baiño.

**

Badira lurrak, azkenez, azaletik laster gogorrek edo bustintsuak direanak, nun ezin leiken urik iresi. Olango lurretan, badoa ura azaletik beera, baiña laster guelditzen da. Gariaren erroak edo sustraiak asiaz da luzetuaz jadesten dabe ur gueldi ori, ta otsak alde batetik eta arnasarik euki ezak bestetik, laster galtzen dauz, edo euren indarrik gueiena kentzen deutsee beintzat.

Ezotasuna (humedadea) gauza bearrakoa bada sustraientzat, uragaz artzen dabeelako euren janaria, ur larregui ta guelditua baiño gauza kaltetsuagorik eztago eurentzat; ba, bizi izateko bear dabeen beroa ta arnasea kentzen deutsee.

Agor-aldietan izan ezik, onetariko lurretan ezin leiteke gauza onik atarra. Zelanbait zuzenduteko euren izakera gaiztoa, edo landu-orduan azpi azpitik erabilli bear dira goiko ta beeko lurrak alkar nastateko, edo ur-bide batsuen bitartez kendu bear iakee ezo gueieguia. Baiña onek, gariak erein orduko eguin bear direan lanak dira.

Aitatu doguzan ur-bideak izan leitez soloai inguruan eguin lekiozan erretenak; baiña askotan ezta ori naikoa, ta azpitik eguin bear izaten dira.

**

Irugarrenetariko lurretan ezer ezin bada eguin bein gariak ereinda ta azita egon-ezkero, aurrerago esan

doguzan lur klase bietan ezta bardin. Neguak ur larregui emoten dabenean, zerbait eguin daikegu, urak gariari eguiten deusane kaltea arinduteko.

Ikusten dogunean, negu azkeneantza, garia me meia, makala ta atzera dagoala, emon lekio *nitrato de sosa* derichon ongarria; eun *area* (1)—ko edean (edea da lurrak, esate baterako solo batek, daukan andie-rea. *Eslensioa* ta edea bat) zaku bi edo iru zabaldu leikez. Garitzeari indarra emongo deutso, alde batetik ongarriak berak daroan gozoagaz bestetik ongarri onek berekotuten dabezalako lurrean dagozan beste gozoak eta beraz, urak eroatekik gordeten dabezalako; orra irabazia bide bitatik. (2)

Denporea

Ikusi neban beinola
Gau baten lotan nengola,
Egan agura guztizko zar bat
Usoa leguez joiala,
Zer zan nik enekiala,
Itandu neutsan: ¿nor zara?
Erantzun eustan: «beti joan da
Biurtu ezin nazana».

Sustoz iratzarri nintzan,
Zek bear ete eban izan,
Agura arek esanikoa
Biotzean sartu jatan;
Alde baterantza egan
Bakarrik zelan al eban,
Burua asko nekatu arren
Ezin asmau izan neban.

Gauza guztiak jirea
Eukela neukan ustea,
Gaur eguzkiak igues ein arren
Dauka biar etortea,
Amaitutean urtea
Barriro dogu astea,
Mundua sortu zanik gueiako
Au da betiko kantea.

Esan ezkutapentsua,
Agura arek autortua,
Asmau ezinda gaba guztia
Irago neban osua;
Zer zan ez biurtzekua,
Atera eziñik kontua,
Neure buru au egunerako
Neukan erdi zorafua.

Aztertu eta aztertu
Ustez nik neban aurkitu,
Etzan ikusi neban gauzea
Ez guizon, ez ta aingueru,
Ta guichiago deabru,
Orretan nago seguru,
Gaiztoen antzik inondik bere
Eneutzelako asmadu.

Nozbait bururatu jatan
Zelan guztizko zarra zan,
Adanek aña urte beukala
Neikelako berak esan,

(1) Eun *Area* edo *Hectarea* da lauki bat, eun metro luzeran da zabaleran daukazana.

(2) Donibane Lohitzungo *Eskualduna*-tik gure Bizkaiko euskerara biurtu dogu irakurkizun au

Agaitik modu orretan
Nai ta ez bear ak izan,
Denporearen irudi bizi
Guizon zar baten antzeran.

Eguiten dabela jira,
Gau-egunak agurida,
Baña denpora joandakorik
¿Noz atzera etorri da?
Neure beguiak beguira
Esker eta eskubira,
Nire guraso izan ziranak
¿Egun onetan non dira?

Joan bai, ta etorri ez,
Askorentzat da uts leguez,
Denpora igues eguinagaitik
Damurik artu baperez;
Au etorri arren berez,
Ezin guertatu indarrez,
Ez irabazi bein galdu bazan
Urtuagaitik negarrez.

Munduko gure aldia,
Zure balio andia,
Bardinduteko ez dira gauza
Zidar ta urregorria;
¡O! askoren uskeria!
Enetzat bildurgarria,
Zarealako beti-iraunera
Garoazuzan burdia.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

ADISKIDE BI AUTUAN

(KARTA AGUIRIA)

Bigarrenez

L. ABADARI

Adiskide maite maitia: Irakurriko zenduan oingo beintzat, aurtemin neuk zuzendu neutsun eskutitza edo kartia, albistari onessen orri-ertz batetik, aguiari aguirian, Uste dot baita be aditu edo ulertuko zenduala anche bertan nirautezuna, erdi trespaz edo traskilchu egoan baiña. Azken aldean esan neutzun ze, *illuntasun* ta *estutasun* samar batzuk, euskariagaz zer ikusia daukeenak eurak, neukazala; eta bai *arguitasun-eske*, ta bai arte edo *barruko zabaltasun* billa, etorriko nintzala zeugana, urren-go baten; nekialako adiñ-argui jakituriaz betea, ta biotz bigun eta onkorren jaube ziñeana. Oratu deiodan ba esku- arteko lan oni, zeure bai-menaz. (1)

Burutik ezin kenduta nago *abade euskalerritarrek*, *euskalzaleak* eta *euskeradunak* izan bear leukeela; baiña arguiro arguiro on-eguiteko neure erechi ausse, illun samarrez ingurututa nago, laino-tartean leguez; bai adiñ motela daukadako neurez, baita be nok arguitu baiño nok illundu gueiako euki dodalako sarriegui neure alboan. Ni banintz adiñ indartsu ta bizi bizia daukadana, enintzateke joango inora argui billa, norberak ugari daukan gauzea-

(1) Adiskidea; ezeizu chartzat artu nik zu, zeure, etc. beori, berorren orde esateagaitik. 1.º Zu, *usted* dalako euskeraz; zein da tu erderazkoa, i euskeraz dan. 2.º Zarragoari *berori* esatea nai dabeenak euskeraz, tu esaten laketuten dabeelako erderaz zarrari be.

ren billa auzora joatea zekenkeria dalako; baiña aitatu dentsudan jakin-bide edo erechi orretan guztiz illun samarrez beterik nago (eta enaz bakarrik, damugachez). Ondo da ba, erechi onessen sustraiak aintzat artzekoak badira, zeuk esatea niri aguiari aguirian eta arguiro: «Abade euskalerritarrek euskera-zaleak eta euskeradunak izan bear leukeen ala ez». Ni, neu, *baietzean nago*, zeuk besterik esan-arte sustraiz eta sendaro on-eguiñik zeure erechia, dana dalakoa. Esatera naioatzu *zergaitik be*. *Lenengo* ta *bein*, euskalerritar abadeak *gueure buruari* (bacoachak bereari) *zordeutsagun aintzat-kotasuna gaitik*; bigarren-go, *inoren onean daukagun eguin-bearra zeatz eta bear dan beslean* beteteagaitik; Irugarren-go, *esker onekoak* izateagaitik; eta.....

Badakizu zuk, nik baiño obeto, *ezergaitik be ezdeutsena* izatea eztaala ondo, ez guichiagorik be; onezko gauzea dala barriz *bakochak beren burua aintzat*-artzea, beardan eduan bada, larreguitasun бага. Esaidazu oraiñ, *abadeak ezeteldau aintzat* euki bear ba beren burua, edonok legueche, edu berean? Eta edonok, (euskera pizka bat dakien artean) kiñu, destaiña ta barre eraguiteko guisan baiño berba eguiten ezpadaki abadeak, *abaderichazu* bear dan aintzakotasuna daukala berberagan? «ehorik mozollon leguez» erabiltekoren bat eguiña ezpada, ez. Irain-tzat artu oi dogu norbaitegaitik esatea: «orrek, berba zelan eguin be ez-taki»; zeta beste onenbeste esateko laguiñian, jentearen aurrera aguer-tuko etegara? Ezer ezteuskunak ez-pagara, ezetz uste dot. Bape deusana bere buruari (eta ¿nok bear ez-teutso, abadea bada batez be?) berba-laritzan agueritu baizen lenago, zeredo-zerehu miña erabilten dakiala urten bear dau.

Jazoerachu bigaz on-eguingo deusut ausse, neure adiskide ona, amesetan ezpanago. Ipuña ala eguia dan zeuk esango deustazu, alako baten, IBAIZABAL-en orrialderdien batetik; baiña entzutea daukat eze, arako Jesukristo lurbiran agueritu baiño len (guizaldi batzuk) *Grezian* zala Demostenes zeri-chon guizon bat, eta berak urten e-bala bein-baten guizartera (aldi atanche guztiz oi zan lez) jardunlari guisan berbaldi aguiari bat aboztuten. Esan-eziñduna zan leguez, danak barrezka destaiñazka ta chistuka (chaloak jo bearrean) ekiñ entsen berari. Lotsatu-ta, baztertu zan guizartetik; erre-errez eta jasian berba eguiteko era-bera beren miña prestau edo guertu-arteaz ez aguerituteko asmuaz aurre-rantzean. Esan da eguiñ; arik eta esaneziña kendu eban-arte (1) ezeizan agueritu; baiña guero..... ¡a! beren ondoan ezegoan inor urrik emotekorik jasez, egoki, erraz, ugari eta oparo

(1) Arri koskorchuak aon ebazala ekitea eietsen berbetan, erraztasuna jaristeko, garrazika edo deudarka, bakariadian eta bakarrik.

berba eguiteko edonun, edonoz eta edozeinen aurrean! Barriz, *beren buruari aintzakotasuna* jagon ezpaleutso izen?—Barreikarri bat baiño ez, beti ta edonoz.

(Jarraituko da).

EUSKERA BIZI DEDILLA

Biyotz barrendik irten nayian
Azpaldi daukat ojua,
Tezin nezake gueyago iduki,
Ta aitortutzero nijua;
Gure Euskera maitagarriya
Azpaldichuan igajua!
Egon biardu ar charren batek
Zain-zainetatikan jua.

Orrengatikan euskaldun denak
Eguin biegu aleguina
Sendatutzero ar zital orrek
Eraguiten diyon miña;
Biotzetikan Euskera zale
Fiñak guziak baguina,
Ez guenduke guk, ez, gaur izango
Orissen eguin eziña.

Somorro zital pozoitu ori
Bear degu guk zapaldu,
Gure Euskera berdin gabea
Oso ez dediyen galdu;
Orduan bere birtute denak
Eguingoitugu azaldu,
Urrezko mantu baten modura
Gutziz dediyen zabaldu

Orain artian beti izan da
Euskera oso umilla;
Azkenerako besterik onuntz
Etorri da bere billa;
Euskaldun denak lagundu jator,
Bestela laister da illa;
Beragatikan gu ill gaitian,
[Ta Euskera bizi dedilla!

RAMÓN GUEL BENZU.

Donostian

ESTUALDIETAN

III

Por escrito.

Estualdia, galanta guero, Lekeitio-ondoko alkate batek, orain amabi urte inguru, izan eban. Alkate á aurkitu zan moduan aurkitu leikez biar edo etzi gure Erri onetako beste batzuk, batez ibe gorbeta edo iduneko bakoak; eta zelan nasaitu ikasi daien, agurteu nai deutset orain zer jazo jakon ari.

Bizkaiko Go-go-gobernadorea, beti leguez, erdalduna zan. Bere aurretiko ta ondorengo guztien antzera, Madrillen eukazan Go-go-gobernadoreak belarriak eta gogoa. Dipautatzako eleziñoiak eldr zirean beti leguez zoriharrean; Markinaldean Go-go-gobernadorearen eskumako beguikoak estu ta keizu ta larri ebizan, azpiratuta urtengo eteebenen bildurrez. Orduan Go-go-gobernadoreak ots eguin eutsen alde atako alkate zireanai ta ainbat ariñen beragana agurteutoko aguindua emon eutsen. Agurteu zi-

rean Bilboko Santa María-kalean guizonok oboen oboen edo ozta, apal apal da larri, gueienak beintzat. Gure chartesdun alkate oni eldu jakon beronen chandea ta zelanbait egun onak emonda, gueratu zan esku biak chapel-barruan ebazala, Ebanjelioa entzuten leguez zutunik, burutsik eta adi, Go-go-gobernadorearen berbak entzuten. Erderaz esan ebazan onek nik zelanbait biurtuta agurteutoko dazanak:

—¿Zu zara Ur-ur-urizein erritako alkatea?

—Bai, jauna.

—Eta ze-ze-zelan darabiltzuez an e-e-eleziñoiak?

—An ba, jauna, ba, badabiz multilok.

—No-no-nortzuk dabiz ondoen?

—Ba, jauna, ba, boto gueien batu al daiena uste dot nik ondoen ibilliko dala.

—Tttttta aaaaarraioATEGAZ nok dauko gueien?

—A...k eta lagunak askotaz be.

—Ba ka-ka-kaltzerdiak iruntzieta-ra leguez, bira emonda ipiñi bear dozue erria; be-be-be-bestela....

—Jauna, *por escrito* emon beit aguindu ori.

—No-no-nok arraio erakutsi deus ori esaten?

—Ba, Jauna, ba, zaarrak be bagara ta irakurten be erakutsi euskuen da....

—Ti-ti-tira ortik ze-ze-zeure bi-dean.

Agurrik eguin barik alde eban andik alkate gorbeta bakoak.

(Jazorikoa da).

EKETAK.

BERMEOKO TERTZADUNAK

IBAIZABAL-en nagusiari, 1902-garretan arteko leongo ilean.

Jauna: Nor zarean ezkaidala, meseteskean natortzu. Besterik ezpada, an laugarren orrialdeko zokondochu bat gura neuke, Bermeoko barri batzuk jakin eraguiteko.

Batzuk barre eguiten eidabe nire kartakaz, beste batzuk negar, bat edo batzuk ames, amurratu bere bai neuk dakidan batek.

Gauza bat esan bear deusut, jauna, ezetan asi-ordurako. Nik ezkakit euskeraz zuek baizen ondo; ta gura neuke zuek arteztutea nire oker esanak. Esaterako, nik *taberna* badiñot, zuek ipiñi ardao-denda; baia, jauna, nik *Casa-Camiño* diñodanean, *Casa Camiño* esan zeuk bere; bestela asarratuko litzakigu gure lebitadun jauna. ¡Ona da beran!

Au esanda guero, eskerrak emon bear deusedaz nire lengo karte ar-guitaratu ebenari. Tertzadun koitadu batek ezin euki leike diru andirik paperetan gatatén ibilteko. Etorri iatan burura neure antzeochu batzuri laguntasuna eskatutea; baia orko batek esan eustanean ezautu eguingo nenduela Amarratsen lagunak eta charrago izango zaia, ichi

neutsan emen dirua batuteko asmoari. Eskerrak, bada, G. eta B'tar L-ri ta aren adiskideai.

Ni nor nazan jakin gura leukee Bermeon, asi Amarratzagandik eta Berdelerañoko guztiak. Amarratzaren aitak eta nire osaba edo bigarren osaba batekalkarren artean baia..... oba da isilikogotea. Aun esan dot jakin daien orrek bizi nazala ta Bermeoko jazoera barri ta zaarrak pesetak baiño ugariago daukadazala; artez dabilenari, garbantzo-errikoa izanda bere, baketan ichiko deusadala; Bermeoko uriari guzur-urtika edo osterantzean kalte eguiten deusanari barriz, zapla emongo deusela Tertzadunak.

Guzur-urtika kalte eguiten dabill aspaldichuan *El Riojano*, emengo *periodico* koizpezo bat, erderazkoa, Ardao-maisuk eta Eperdikareak eguina. ¿Eta zer dala esango zenduke beste gauza batzuen artean diñoena? Zarauz-ko bikarioak eztabela igarten noz datorren eguraldi charra. Amamari (ardau maisurenari ez, neureari baiño; onek *abuela* dauke, amama ez), neure amamari entzuten neutsan sarri «Enbidiako arkea, sekula bete baguea». Zarauz-ko bikario jaunak Pedro Ruiz-en ardaa edan balei zer eleuke igarriko? ¿Aizea noz datorren? Baita igarriko leuke nun dagozan gordeta Amarratzaren garaipen edo bitoriarako erosiriko bolanderak.

El Riojano bera igarlari ona baltiz.... baia bein asi zan igarri gurarik zer jazoko zan esaten; da toton eguin eban ¿Badakizu noz zan? Neuk esango deusut. Orain ille bi kontzejalak barrirazu bear guenduzan. *El Riojano* aurretiaz ebillen esaten gueien gueienak euren aldekoak urtengo ebela; eldu zan autaldi edo *eleziño* eguna.... ta eztat esan gura zer jazo zan, nik dakidan bat «hijos míos» esanda barriro negarrez asi eztatetan.

Egon baziña, jauna, emen, ill onen lenengoetan. ¡Gauza politagorik!.... ene bada; gogoratuta bakarrik barrak puzka urtetan deust. ¿Eztozu iñoz ikusi, jauna, oillar buru-arin gangar andia, kakarassaz, kra-kra-kra; oilloa arrautzea eguin eziñik dabilen artean? Onelanche egozan ill onen lenengoetan Amarratza ta Casa-Camiño, Amarratza kraa-kraa-kraa; Casa-Camiño barriz, oillo loka bat eguinik, lebitea zabal zabal eguinda, chitak eguin gurarik. *Primer teniente*.... kraa-kraa-kraa Amarratzak, Casa Camiño makur makur, jo kontuak eta kontrakoa: D. Timoteo Gorroño. *Segundo teniente*.... kraa-kraa-kraa Amarratzak larri larri, Casa-Camiño makur makur, jo kontuak eta kontrakoa: D. Venancio Goitia. *Tercer teniente*, kraa-kraa-kraa Amarratzak (koitadua, iaerruki bere badot), Casa-Camiño chitak atara gurarik makur makur; jo kontuak eta kontrakoa: Don José Manuel Izpizua; ¿Ezete-iako damutu Amarratzari Ortu-

Santuan eguiniko barrabaskeria? Bai, eun bidar. Euskera zaarra Zoroetsean sartuta. ango mediku.... edo diru-artzailla izatea bizi dan arteko baleuko, *majo*. Oba eban gure Jaunchu *defuntuak* neure esanak eguin balitu. Lenago eunek chapela erantzen baeutsan, gaur amarrek, biar ezedeta bera asiko inori kapelea erantzen.

Barri bat. Erdalerrietan Autsen egunean sardiña lurperatuten dabien leguez, aurtan Bermeon irugarren aratuste-egunean lurpera zerbait eroango dogu; baia ez sardiña, au Garizumarako gauza ona da; amarratz bat lurpera eroango dogu guk, meztiduratzat lebita zaar andi bat dabela. *Entierru* ikusgarria izango da. ¿Zegaitik uste dozu, jauna, au eguingo dogula? ¿Biotz gogorrekoak garealako? Ez.

Konsultachu bat neure izenean eskatuozue Bilboko mediku on bati; ea Amarratzaren saldea ona danez zoroak osatuteko. Nik makallo-saldea bere obatzat daukat; *Eskerdosaldea* barriz ¡Josús! zetan ezan bere ez. Jateko gauza ezpada, salda ona eguiteko gauza ezpada, lurpera doala amarratza. Bere satsagaz ukubilla langoak eguingo dira sagarrak

Urrengoarte ta gorantziak G. eta B'tar L-ri.

TERTZADUNAK.

ASTEKO BERRIAK

Guipuzkoan

Donostian ibilli dira aserre joan dan asteartean. Jendea ieharoten zegoen iri-korrida gañean nolako erabakia emango zuten sesiñoan zegozen kontzejalak; jakin zutenean iriak ez korritzea erabaki zela, an izandu zan amurrua ezta erraz azaltzea.

Uriko argui-mutill edo farol guziak apurtu zituzten arika, bai eta eche askotako leioak ere. Machinadak aín indar aundia artu zuen ezen, tropak ere irten ziran kalera.

Iri kontu ori ez da gauza aín bearra ta aundia orrenbesteraño berotzeko. Oitura zaarra dala, ta beraz, eztala galdu bear; etzayo beguiratu bear zaarra dalari bakarrik, beguiratu bear zayo ona dan ala ez dan; ona bada, gorde; charra bada, kendu.

Gure ustez orlako iri-korridak ego-kiagoak dira *Carabanchel*, *Getafe*, *Majalahonda*, ta *Aravaca*-rako, Euskal-errirako baiño.

Lazkano-ko erriak ospatu du *Astochoren* deitzen dioten jai, zein dan Jesus gure Jaunak Nazaret-ik Ejiptora eguin zuen iguesiaren oroimena. Jende talde aundia bildu omen zan jai ortan. Isaak Guereka, izlari eza-gunak, iduki zuen sermoia bere kontura.

Donostian moldatu dute, D. Bizen-te Laffitte-k eguindako liburuko bat,

jaun onek Guipuzkoako Ekauta edo Diputazioari zuzendua.

Arto-landaren eritasuna edo gaissoa tratatzen du, eta nola artoa dan Euskal-errian aín zabaldua, aditu lezake zein ajolazkoa izango dan liburucho ori.

Azpeiti-tik esaten digute;

«Orain dala ogeitasei bat egun azaldu zan Azpeitiko inguruban (Urrestillen) chakur amorratu bat; onek ortzka eguin zien abere ta guizakume askori, batez ere chakurrari ta mutillehoari. Arrezkero emen bizi guera beti bildurrez mutileho gajo oien etorkizunagatik; bada oraindaiño charri bati bakarrik amorratu zaio (eranegun il zuten bera) eta chakurrak ere gueienak il dituzte, baiña uste degu bizirik dauden chakurretatik ere gueienak kutsutubak egongo ote diran. Mutilehoak chertatu dituzte amorro-kutsuz, eta uste degu sendatuko dirala, alaz guztiaz bildur izatekua da».

Donostian, ill onen 20ª San Sebastian egunean *tamborrada* aundi bat eguiteko asmua dute. ¡Gorra danarentzat egun ederra!

Bizkaian

Lengo egun baten urten eben Santona-ra joateko gogoaz Deusto-ko mutill bik lancha bategaz zeinek ez eieuken ganoraz bere aparejua. Icha-soz barrura eroan ebazan aizeak! eta an egon eidora erdi-illik egun batzuetan, Bilbo-ko untzi batek artu-arte.

Emengo aguintedunak edo autoridadeak artu eidabe aguindu bat, guertu eukiteko guardia zibill guztiak Donostiara bialduak izan daitezcan bear-izanik badago.

Eztiñogu ezetzik be; baiña uste dogu eztala bear izango olako gauzarik, Donostiako gure anaiak, lenengo bero-aldian eguin arren barrabaske-ri bat, zentzun naikoa eukiko dabe bakean egoteko.

Eguasten gaubean ospatu eban Bilboko *Filarmonica* derichon batzakuntzeak musika-aldi bat.

Musikuen artean, Jesus Guridi mutillehuak aguertu eiebazan bere eguintza edo obra barriren batzuk, eta diñoenez, ederrak eurak, denporaz musiku errimea izango dala adierazotekoak.

Erdalerrietan

Franzia-ko buruzagui edo presidente Loubet joango eida datorren udabarrian Errusiara, ango aguintariari ikusaldi bat eguitera.

Adiskide andiak dabiz aspaldiehuan. Makiña bat diru gastauko dabe ba, orrelango joan-etorrietan. Erri bi orren adiskidetasunak jezeteleuke iraungo euren buruzaguiak alkarri bizarrak ikusi barik?

Chamberlain izena daben Ingleterako ministroak aoko charakilla ederto daki erabillten; a ezta isilduko ezergaitik ez inorgaitik.

Alemaniko ministro nagusiak zerbait esan eban inguelesakaitik, lengo egunen baten, da orain *Chamber-*

lain orren andiak esan dauz alemanakaitik eta onen ministroagaitik.

Erri biok ofizio batekoak dira ta, jakiña, ezin dabe alkar ikusi.

Londresen lengo egun baten 500 ordi *bakar bakarrik* batu ebezan kaletatik; onek, zutunik be egon ezin zireanak; eurenaz, jo or da jo an, echeratu zireanak, etzirean askoz guichiago izango. Ta eche barruan, bake bakean, *katua* atrapa ebenak ¿zeinbat izango etzirean?

¡O zorionekoak Londres-ko taberneruak!

Alemaniko gobernuak jakin eraguin dau, bere indar guztiakaz ekingo dautsala Polonia-arrak ostikopean eukiteko aurrerantzean be.

Andiak eta indartsuak direala ta ¿beti chikiak buru buruan joten? Noz edo bein chikiai be elduko iake euren chandea.

IZKIRIMIRIAK

¡Gabon!

Guizon begui bakar bat
Bein pelota plazan,
Partiduba ikusten
Lasai arkitzen zan;
Alakorik batean
Pelota bat zuzen
Beragan etorri ta
Beguiyan jo zuben;
Len bat galdua eta
Kolpe ark bestia
Oñazez ta ichuba
¡Alderdi tristia!

Zerbait sosega arte
Issillik zan egon,
Ta diyo guero: ¡Jaunak!
Illundu naiz ¡Gabon!!

JOSÉ ARTOLA.

IGARKIZUNAK

¡Eguin danok *bat-bia*
Euskaldun onari,
Ta arguia *iru ta lana*
Daukan *guztiari*!

La
Sua

KURLOIAK

Lengo asteko igarkizunen epaia kurloe onek bialdu deusku era onetan:

Lenengoari

Eukirik iru letraz
Eguinik ECHEA
Nai dot eraz letra orrek
Artola, ipintea
Lekurik onean....
Josecho maitea
¡Bilbon nai Donostian
Nai dozu eguitea
Eche bat, era orretan?
Eutzi bada *atea*
Izan bedi biontzat
Beran errentea.

Bigarrenari: AMABIAK

LA EDITORIAL VISCAINA derichon moldaguitan
Gran Vía, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrian 3 peseta urtean
Erdalerrian 6 » »

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandectan edo domeketan urtetan dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tíboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa
3.ª » » 0,20 »
4.ª » » 0,15 »

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak